

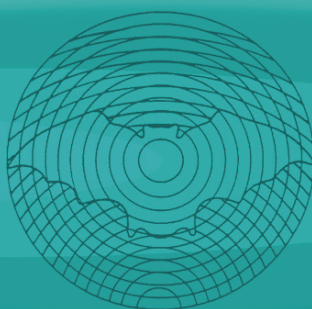
DUDS

- Dansk Ultralyddiagnostisk Selskab

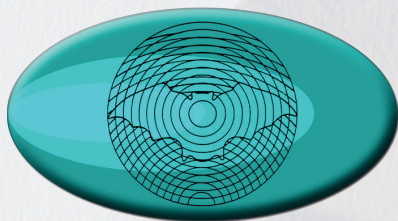

September udgave 2017

DUDS

Dansk Ultralyddiagnostisk Selskab

Bestyrelsen

Formand

Ovl. Bjørn Skjoldbye
Røntgen og Scanning
Aleris-Hamlet
formand@duds.dk

Næstkommende formand

Ovl., dr. med. Søren Rafaelsen
Røntgenafdelingen
Vejle Sygehus
n-formand@duds.dk

Afgående formand

Ovl., Ph.D. Caroline Ewertsen
Radiologisk Klinik
Rigshospitalet
ex-formand@duds.dk

Sekretær

Reservelæge, Ph.D. Andreas H Brandt
Radiologisk Afdeling
Sjællands Universitetshospital, Køge
sekretaer@duds.dk

Bestyrelsesmedlem og kasserer

Afd.læge Mikkel Seidelin Dam
Radiologisk Klinik
Rigshospitalet
kasserer@duds.dk

Bestyrelsesmedlem

Sonograf Malene Roland Vils Pedersen
Røntgenafdelingen Vejle Sygehus
bestyrelsesmedlem1@duds.dk

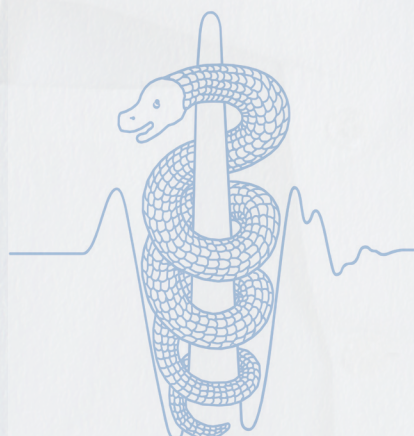
Suppleant

Læge, Ph.D. Jo Waage
Kirurgisk Afdeling
Hillerød Hospital
suppleant@duds.dk

Redaktører

Reservelæger Thomas Hasseriis
Andersen (tv) og René Rasmussen (th)
redaktor@duds.dk

Udgiver

Dansk Ultralyddiagnostisk Selskab
udgiver bladet 2 gange årligt i
samarbejde med private sponsorer

Redaktører

Reservelæge
Lars Rene Rasmussen
Røntgenafdelingen
Silkeborg Hospital

Reservelæge

Thomas Hasseriis Andersen
Radiologisk Afdeling
Holbæk Sygehus

Webmaster

Radiograf Peter Obel
web@duds.dk

Trykkeri

Trykkeriet på Rigshospitalet

Oplag

400 eksemplarer

Medlemskab

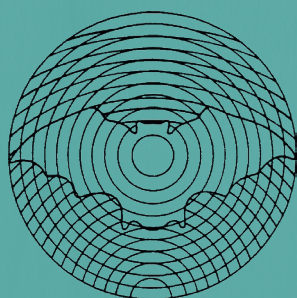
EFSUMB

European Federation of Societies in
Ultrasound in Medicine and Biology,
som har ca. 19.000 medlemmer

Links

www.duds.dk
www.efsumb.org

Næste deadline: 15. februar 2018

Indhold

Side 4

Formanden har ordet

Side 6

Redaktørerne har ordet

Side 7

Nyt fra EFSUMB og Ultrasound
International Open

Side 8

Nekrolog: David Cosgrove

Side 9

DUDS efterårsmøde

Side 10

Rejseberetning

Side 14

DUDS quiz

Side 16

Kurser

Formanden har ordet

Hans Henrik Holm vidste at det pioner arbejde, der blev udført af ham og omkring ham, ville skrive sig ind i den medicinske historie. Billeddokumentationens værdi var Hans Henrik meget bevidst om, og han startede tidligt med at indføre gæstebøger med foto af de mange besøgende læger og videnskabsfolk fra hele verden, der søgte mod en af ultralydens hovedstæder i den sidste del af det 20. århundrede, København.

Gæstebøgerne fra Ultralydlaboratorierne på Gentofte og Herlev har daterede notater og foto af de besøgende. Besøgene endte altid med et notat og et polaroid foto, som blev indlemmet i kronologisk rækkefølge i stadig flere bind af sagaen op til 2001. Ultralydens pionerer startede jo med at rejse rundt og besøge hinanden, så alle verdenspionererne - ingen nævnt og ingen glemt - finder man i første bind. I de følgende bind finder man dem der rejste hjem og grundlagde de første ultralydfunktioner i de respektive specialer og de lande de kom fra. Iblandt dem flere, som stadig er produktive med publikationer om kliniske applikationer af ultralyd og interventionel ultralydskanning. Det var Hans Henriks ønske at gæstebøgerne blev bevaret for eftertiden.

Alligevel var det med en lille skepsis jeg kontaktede Medicinsk Museion i Bredgade for på vegne af DUDS at tilbyde denne verdensarv til samlingen. Min skepsis over, at det der for os ultralydmagere var stort og vigtigt, måske blev bedømt mere moderat af et museum der har Finsens første røntgenapparat i samlingen. De havde jo også ultralydtransducere som Hans Henrik var med til at udvikle sammen med Svejsecentralen og Brüel & Kjær. Så hvad ville de sige til nogle gæstebøger?

Museumsinspektøren Niels Christian Bech Vilstrup tog imod mig i Bredgade bærende på to muleposer med gæstebøgerne. Vi satte os på hver side af et bord og jeg diskede op med herlighederne og startede på et salgsarbejde. Den gode inspektør lod mig tale mens han bladrede og undersøgte gæstebøgerne. Han sagde ikke noget, men nikkede indforstået de få gange jeg måtte trække vejret. Da jeg var færdig løftede han blikket og sagde at det var bevaringsværdige effekter som museet ville sætte pris på i deres samling. En beslutning han nok var kommet til alligevel. Han forklarede mig at gæstebøgerne ville blive konserveret, affotograferet/skannet og registreret og derefter arkiveret som en del af samlingen og takkede DUDS for at have betænkt museet. DUDS vil sende takken videre til Kristen Holm.

Medicinsk Museion har planer om - på samme måde som det Kgl. Bibliotek - at kopiere arkiverne digitalt hvilket vil gøre det muligt at bladre i gæstebøgerne på hjemmesiden. Det må vi så glæde os til i mellemtiden. Mange af jer har jo ungdomsbilleder at se frem til.

Bjørn Skjoldbye, Formand DUDS.

Formanden har ordet

Museumsinspektør Niels Vilstrup med gæstebøgerne

Redaktørerne

Kære DUDS medlemmer.

Det er blevet tid til endnu en efterårsudgivelse, hvor bladet giver os lidt af varme os på nu den koldere sæson indvarsles.

I denne, noget kortere udgave, omtales den spændende opdatering af EFSUMBs elastografi-guideline. Det er DUDS' hensigt, at bladet fremover skal indeholde flere emner af mere akademisk karakter såsom pivotale publikationer med mere.

Endnu en ultralydpioner er desværre gået bort, denne gang englænderen David Cosgrove. Hans nekrolog, på vegne af DUDS, kan læses i bladet.

Vanen tro findes også i denne udgave rejseberetning, kurser samt Quiz!

Rigtig god læselyst!

Thomas H. Andersen og René Rasmussen.

Skal din annonce med i
næste udgave af
DUDS bladet?
- skriv en mail til redaktor@duds.dk

Opdatering EFSUMB guideline elastografi & UIO ESCI indeksering

Den første elastografi-guideline i verden blev publiceret af EFSUMB i 2013.

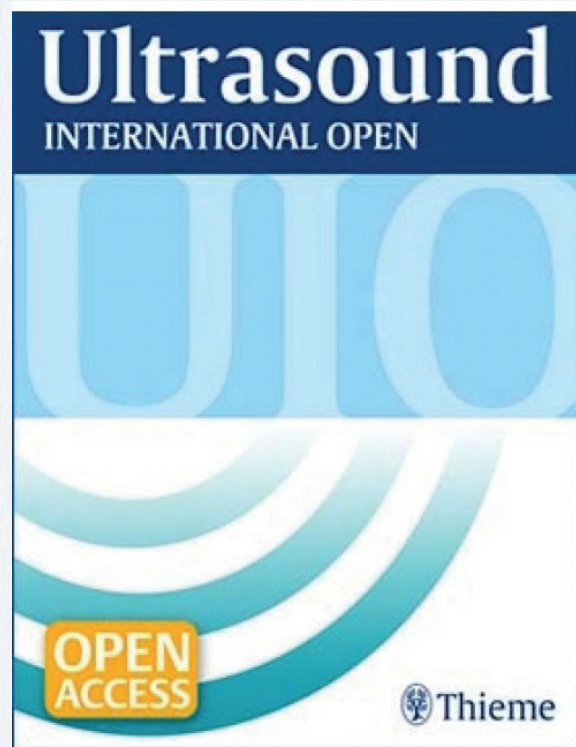
Denne nye 2017 opdatering af ovenstående fokuserer på vurderingen af diffus leversygdom.

Første del omhandler basale principper ved elastografi og giver en opdatering omkring hvorledes teknikken har udviklet sig. De praktiske fordele og ulemper associeret med hver af teknikkerne beskrives og vejledning gives ift optimering af skanningsteknik, billededannelse, billedfortolkning, rapportering af data samt artefaktudfordringer.

Anden del giver klinisk information omkring den praktiske brug af elastografiudstyr og fortolkning af resultater ved vurdering af diffus leversygdom og gennemgår de bagvedliggende data fra publicerede studier herunder meta-analytisk. Elastografiens rolle ved forskellige ætiologier af leversygdom og i multiple kliniske scenarier diskuteres.

Alle anbefalinger vurderes kritisk ved deres evidensbaserede styrke iht. Oxford Centre for Evidence-Based Medicine Levels of Evidence. Opdateringens formål er at fungere som reference og yde praktisk vejledning for såvel begyndere som erfarne klinikere.

Man kan læse meget mere samt downloade ovenstående guideline i PDF format på:
<http://www.efsumb.org/guidelines/guidelines01.asp>

Tidsskriftet vil, i tillæg til PubMed og PMC, nu blive indekseret iht ESCI (Emerging Sources Citation Index). Indekseringen sker fra primo 2016.

David Cosgrove, BMBCh

David Cosgrove døde i London den 16 Maj 2017 i en alder af 78 år.

Han var ubestridt en af de store pionerer i ultralyd og et epicenter for undervisning og udvikling af kliniske applikationer af Doppler Ultralyd, ultralydkontraststoffer og elastografi. Han blev bachelor i klinisk fysiologi på Oxford Universitet i 1961. Derefter flyttede han tilbage til Kenya hvor han var født og opvokset tæt ved landsbyen Karen, opkaldt efter den danske forfatter Karen Blixen. Han praktiserede ved Jomo Kenyatta Hospital i Nairobi til 1971. Han flyttede til London og fik sin master grad i nuclear medicin fra University of London i 1975 og praktiserede nuclear medicin og ultralyd ved Royal Marsden Hospital 1977-1993 og siden 1993 på Hammersmith Hospital i London som blev en del af Imperial College School of Medicine (ICMS) hvor han blev professor emeritus i 2004, samme år han blev pensioneret fra sit kliniske arbejde, men David fortsatte som lærer og forsker indtil hans død.

David var en respekteret person både blandt kolleger og blandt de mange studerende der med hans smittende entusiasme fordybede sig i forskning, udvikling og anvendelse af ultralydskontraststoffer. David var en del af underviser fakultetet ved rækken af "punktur-kongresserne" (Congress on Interventional Ultrasound) der blev holdt på Herlev Hospital og hans fine forelæsninger såvel som hans behagelige væsen vil blive husket af alle der kendte ham. Han er blandt pionererne der indså værdien af ultralydskanning og hvert af de store kvantespring ultralyden udvikling foretog var han en del af. På vegne af DUDS, Tak for alt David.

Bjørn Skjoldbye

DUDS Efterårsmøde

27. Oktober 2017

Odense Universitetshospital

Forhallen ved Højhus – Tag elevator 1-4 til 2. sal, "Penthouse" (knap bagerst i elevatoren)
Afdeling L & Radiologisk mødelokale - Til højre for elevator

Program

Kl. 12.30 - 12.55: Sandwichs og sodavand

Kl. 12.55 - 13.00: Velkomst v/Ole Graumann

Kl. 13.00 - 13.20: Maja Sofie Thiele: Ultralydselastografi til diagnostik af alkoholisk leverfibrose

Kl. 13.20 - 13.40: Rikke Guldberg: Klinisk anvendelse af vaginal ultralyd

Kl. 13.40 - 14.00: Malene Roland Vils Pedersen: Ultralyd af testes - En epidemiologisk tilgang

Kl. 14.00 - 14.20: Bjørn Skjoldbye: UL guidet drænage

Kl. 14.20 - 14.50: Pause

Kl. 14.50 - 15.10: Ole Graumann: Ny interaktiv eBog om Basal klinisk UL fra Munksgaard

Kl. 15.10 - 15.30: Stefan Posth: Klinisk UL i FAM

Kl. 15.30 - 15.50: Christian B. Laursen: CE-LUS

Kl. 15.50 - 16.00: Afslutning

Mødet er gratis

Af hensyn til traktementet er tilmelding påkrævet til

Hanne.jakobsen4@rsyd.dk

Klinisk ophold i Sydney

Af læge, Ph.D.-studerende Caroline Borregaard Miltøft

Jeg er Ph.D.-studerende på Center for Føtalmedicin og graviditet, Rigshospitalet og beskæftiger mig med prænatal screening og diagnostik med Professor Ann Tabor som vejleder. En del af Ph.D.-uddannelsen ved Københavns Universitet er et ophold i et andet forskningsmiljø. Opholdet skal give rum til udvikling af det faglige netværk og åbne døre til fremtidige samarbejder. I April i år var jeg i den forbindelse på et klinisk ophold på en offentlig føtalmedicinsk afdeling i Sydney i 14 dage.

søgelsel: nakkefoldskanningen i 1. trimester og misdannelsesskanningen i 2. trimester. Denne opdeling opstod oprindeligt på grund af pladsmangel, men har vist sig at være hensigtsmæssig i forhold til de gravide, der kom til skanninger af meget forskellig karakter.

I modsætning til i Danmark, er det kun læger der varetager nakkefoldsskanningen. Sonografer, der typisk er jordemødre med en efteruddannelse i sonografi, varetager hoved-

Hovedindgang Royal Prince Alfred Hospital, Sydney

Afdelingen servicerer nogenlunde det samme antal gravide per år, som Rigshospitalets føtalmedicinske afdeling (ca. 5500). Lederen af afdelingen Professor Jon Hyett har hovedsageligt beskæftiget sig med risikovurdering for Downs syndrom i første trimester. Afdelingen er opdelt i et afsnit for højrisiko gravide og et for lavrisiko gravide, og ligger i to separate bygninger. Gravide med komplicerede forløb ultralydskannes således særskilt fra de gravide, der kommer til de to rutine-under-

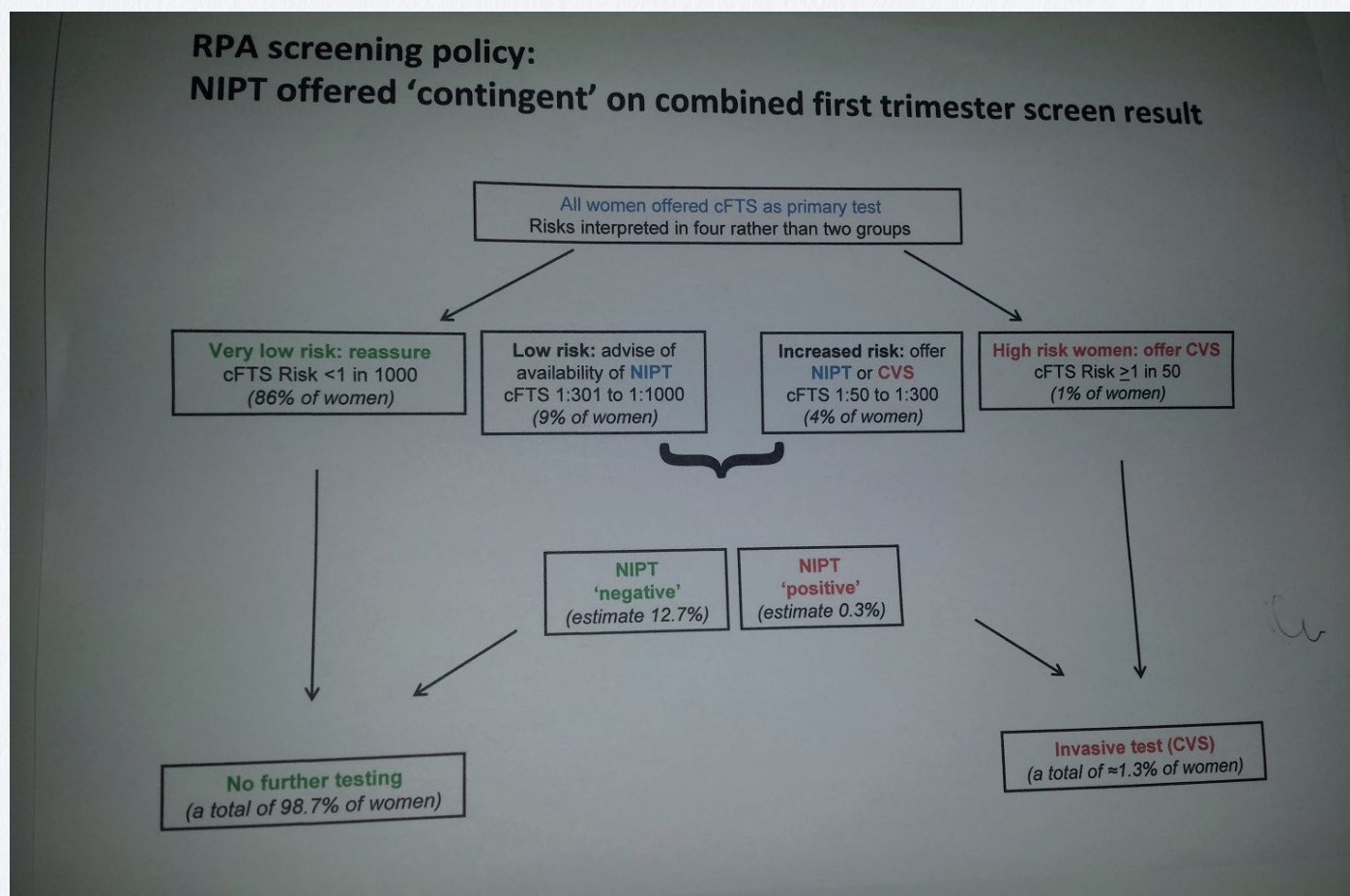
sageligt misdannelsesskanningerne. Det er primært yngre læger ('Fellows'), der har hovedansvaret for et skanningsprogram. Programmets indhold varierer alt efter den yngre læges erfaring. Man starter med nakkefoldsskanninger og avancerer løbende. Til hvert program, er der tilknyttet en senior læge, som kunne konsulteres ved spørgsmål. Nogle seniore læger har dog også deres eget program i løbet af en uge.

Klinisk ophold i Sydney

Af læge, Ph.D.-studerende Caroline Borregaard Miltøft

Jeg fulgte hovedsagligt med de yngre læger i den føtalmedicinske afdeling, som alle var meget imødekommende. Derudover var jeg med til rådgivningen af gravide med en høj risiko for Downs syndrom – kvinder som blev tilbudt en test med analyse af foster-DNA vha en blodprøve (analyse af føtalt DNA/non-invasiv prænatal test, NIPT) eller en invasiv diagnostisk prøve (moderkage- eller foster-vandsbiopsi). Hvilken undersøgelse de fik tilbudt, afhang af deres risikovurdering. Da jeg var i afdelingen skulle patienterne selv betale en del af udgiften, hvis de ønskede blodprøven (250-395 AUD\$). Dog kunne den gravide indgå i et projekt, hvor hun ville få udgiften dækket. Samtalen blev varetaget af en person fra genetisk afdeling med uddannelse indenfor genetisk rådgivning.

Efter at have holdt et oplæg til en morgenkonference om mit projekt, blev jeg inviteret til at deltage en dag i en privat praksis. De fleste seniore læger havde en ugedag, hvor de kørte deres private klinik. Personalet i klinikken var meget imødekommende og det var interessant at se hvordan kundeservice blev balanceret med faglighed.

Hospitalets screeningspolitik

Klinisk ophold i Sydney

Af læge, Ph.D.-studerende Caroline Borregaard Miltoft

Internasjonalt miljø

Den føtalmedicinske afdeling var meget international – både patienter og personale kom fra mange steder i verden, især Asien, Europa og Sydamerika. Det var tydeligt at mangfoldighed var hverdag, og der var plads og hensyntagen til alle kulturer. Der var en læge, der fortalte at man groft sagt kunne sige at 1/3 af Sydneys indbyggere var indfødte (altså af engelsk oprindelse), 1/3 var immigranter og 1/3 var børn af immigranter.

projekt mellem landene vil være muligt. Det kunne være spændende at være længere tid i afdelingen, hvis man indgik selvstændigt i klinikken eller såfremt et fælles forskningsprojekt blev aktuelt.

Mange tak til afdelingsleder Professor Jon Hyett samt kollegaerne Ritu, Rajjit, Jose, Rina, Leo, Neetika og Laura, samt DUDS for rejsetilskud.

Hun var selv 7. generation efter de første engelske indbyggere. Det var spændende at høre personalet og de gravide fortælle om deres historie, af hvilke årsager de var kommet til Australien. Stort set alle havde en anden kulturbaggrund, der tilsammen gav afdelingen og Sydney et særligt præg, jeg ikke har mødt andre steder. Meget inspirerende!

Ph.D.-studerende Caroline Borregaard Miltoft, Læge

Opholdet har været med til at udvikle mit netværk og medvirker til at et evt. fremtidigt

Klinisk ophold i Sydney

Af læge, Ph.D.-studerende Caroline Borregaard Miltoft

Blue Mountains, New South Wales

Bronte Beach (i Bondi Beach området)

Svar på sidste DUDS Quiz

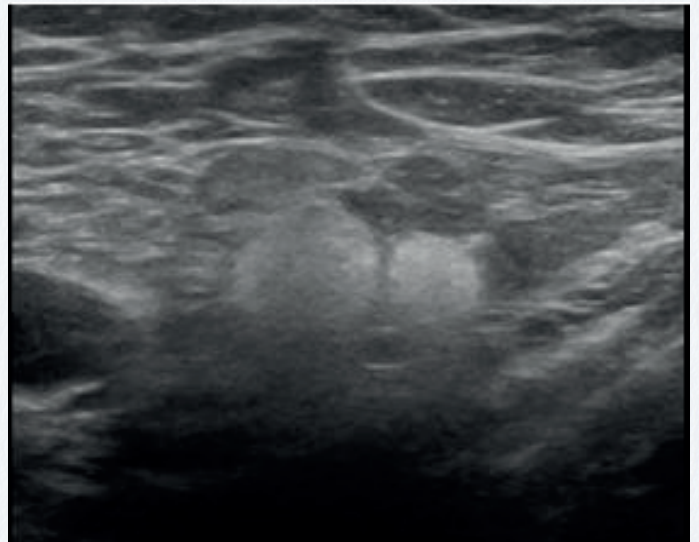
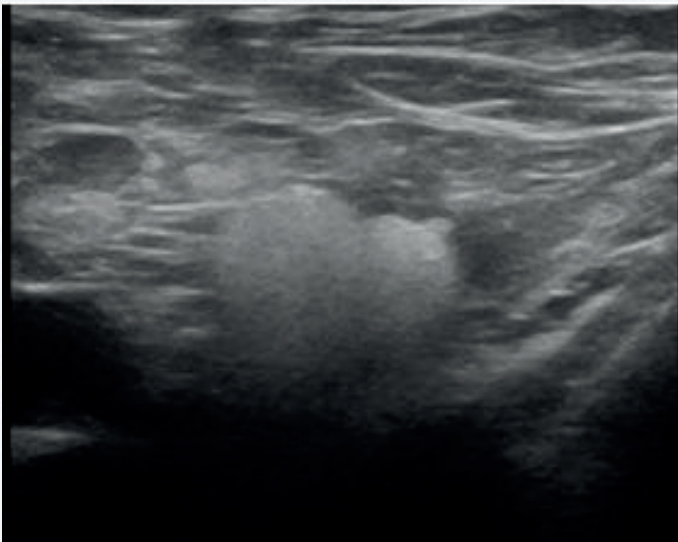
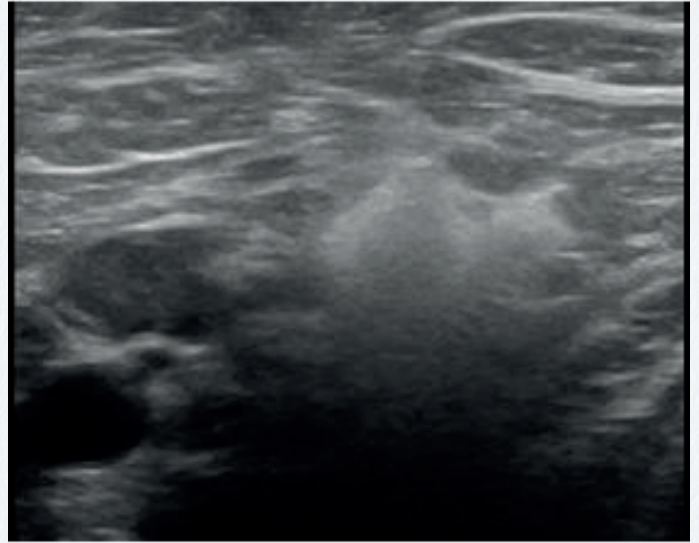
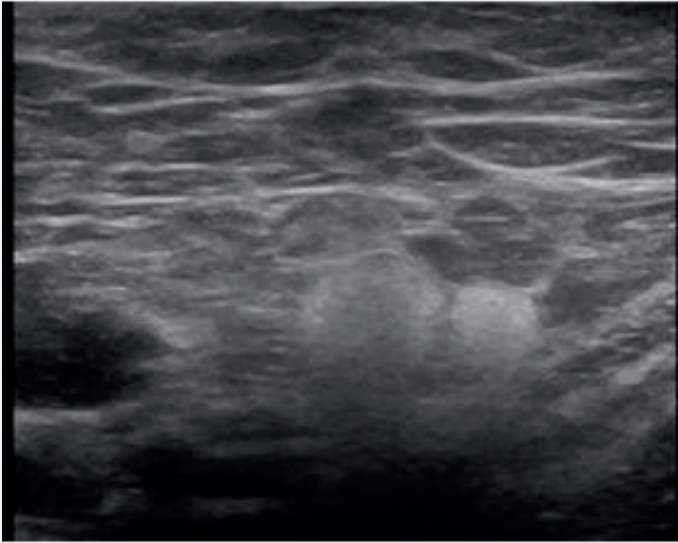
Ultralydbilledet viser et testis teratom (hos et barn).

Endnu engang en svær case - og som ofte gør billedopløsningen det ikke nemmere. Flere af jer har gættet på en (uspecificeret) testis tumor, hvilket vi godtager :)

Den heldige vinder blev Malene Roland Pedersen, Vejle Sygehus.

DUDS Quiz

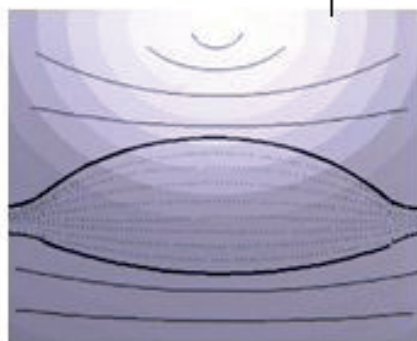
32 årig kvinde med små palpable udfyldninger i begge axiller.

Send dit svar til redaktor@duds.dk - husk at anføre "DUDS quiz" i emnefeltet. Svarfrist den 15. februar 2018.

Der vil blive trukket lod om en præmie blandt de rigtige svar og vinderen får direkte besked pr. mail. Svaret på quizen bringes i næste udgave af DUDS-bladet der forventes at udkomme i marts 2018.

Held og lykke!

Dansk Ultralyddiagnostisk Selskabs
21. Kursus i
MUSKULOSKELETAL ULTRALYD
På Hvidovre Hospital

Billeddiagnostisk afdeling, GILDHØJ Privathospital
27. til 29. September 2017

Sted: Auditorium 1, HVIDOVRE Hospital.

Form: 3 dages eksternatkursus med forelæsninger, patient-demonstrationer og praktiske øvelser.

Målgruppe: Radiologer, Ortopædkirurger, Reumatologer og andre interesserede.

Indhold: Basale fysiske principper. Teknik og apparatur. Normal anatomi. Kliniske applikationer herunder: skulder, hofte, knæ, ankel/fod, albue, håndled/hånd, power Doppler, ultralyd-vejledte interventionelle procedurer (biopsi, drænage, steroid injektioner).

Deltagerne skal selv udføre ultralydundersøgelser af bevægeapparatet.

Akkreditering: Kurset anbefales af: Dansk Radiologisk Selskab (giver 18 CME-point)
 Dansk Ortopædkirurgisk Selskab
 Dansk Idrætsmedicinsk Selskab
 Dansk Reumatologisk Selskab
 European Society of Musculoskeletal Radiology (ESSR)

Kurset tildeles 18 CME-point og svarer til EFUMB's level 1 kursus (European Federation for Societies in Ultrasound in Medicine and Biology).

Kursusledere: Michel Court-Payen, Overlæge, PhD, Billeddiagnostisk afdeling, Gildhøj Privathospital
 Ole Schifter Rasmussen, Overlæge, Røntgenafdelingen, Randers Centralsygehus
 Akram Dakhil Delfi, Overlæge, Radiologisk afdeling, Herlev Hospital

Undervisere: Danske forelæsere med erfaring indenfor muskuloskeletal ultralyd.

Gæsteforelæsere: Philippe Peetrans, Centre Hospitalier Molière, Bruxelles, Belgium
Rob Campbell, Royal Liverpool University Hospital, U.K.

Kursusafgift: 3.700 kr., som inkluderer frokostbuffet og kaffe. Kursusafgiften for medlemmer af de ovennævnte selskaber, som godkender kurset, samt associerede skandinaviske selskaber, er reduceret til 3.500 kr.

Tilmelding: muskel@duds.dk
 Kursussekretær Annette Matthiesen senest den **15. september 2017**.

Introkursus i akut abdominal ultralydskanning herunder FAST og E-FAST skanning

16. April 2018
Rigshospitalet, Afdeling C

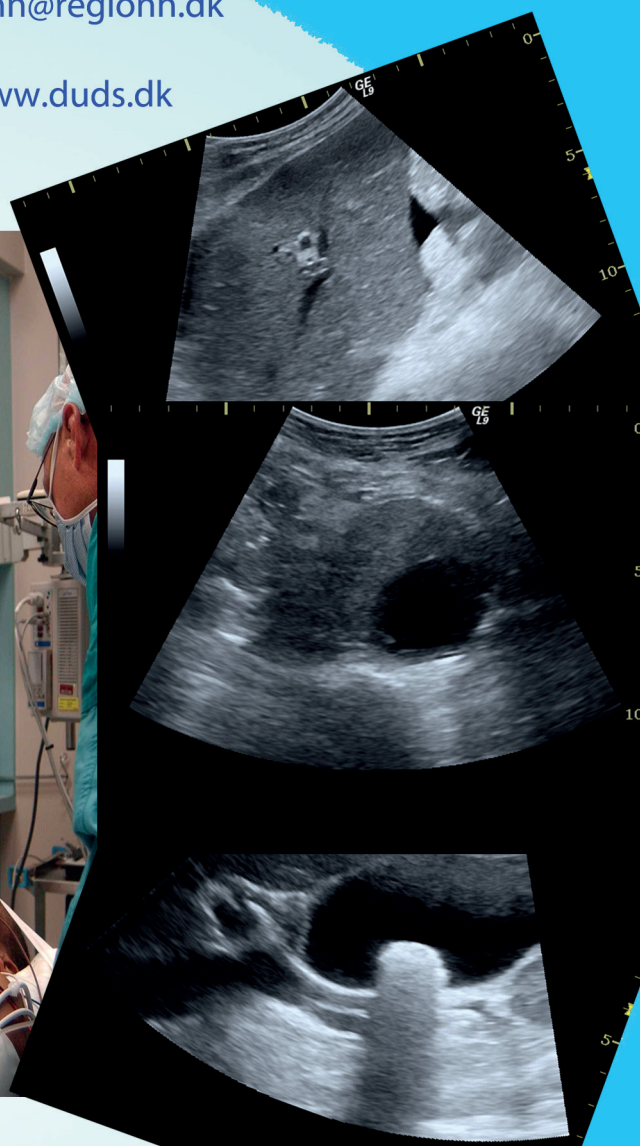
Indhold: Dette kursus er beregnet for personer, der ser en ultralydskanner for første gang, og som ønsker at komme hurtigt i gang med at skanne de mest vagtrelevante, akutte tilstande i abdomen. Kurset indeholder introduktion til FAST og Extended FAST traumealgoritmen.

Kursusafgift: 2000 kr.

Kursusledelse: Lars Bo Svendsen, Jens Hillingsø, Andreas Hjelm Brandt og Hanne Grossjohansen

Kursussekretær: Linda Schumann, linda.schumann@regionh.dk

Program og tilmelding (fra 1.februar 2018) på www.duds.dk

DUDS basiskursus

1.-3. november 2017:

DUDS velkendte basiskursus, som de fleste radiologer og andre klinikere, der anvender ultralyd gennemgår.

Arrangør: Dansk Ultralyddiagnostisk Selskab (DUDS).

Tid: Onsdag den 01.11.17 til fredag den 03.11.17 (3 dage – og bemærk onsdag til fredag).

Sted: Herlev Hospital. Foredrag foregår hos Copenhagen Academy for Medical Education and Simulation (CAMES), lokale C3 på 25. sal og hands-on i Store Mødesal.

Pris: 4.150 kr., som inkluderer frokost og kaffe alle 3 dage samt den europæiske ultralydlærebog, EFSUMB Coursebook on ultrasound.

Regler ved afbud: Afbud inden den 9. oktober 2017 – kursusafgiften refunderes, fratrukket 200 kr. i administrationsgebyr.

Afbud efter den 9. oktober 2017 – kursusafgiften refunderes, fratrukket 750 kr. til dækning af forplejning og administration.

Kursussekretær: Kirsten Duun, Radiologisk afdeling, Herlev Hospital, 2730 Herlev. tlf. 3868 2450.

Kursusledelse: Overlægerne Bjørn Skjoldbye, Maja Hartmann Eriksen og Christina Kinnander.

Målgruppe: Læger og sygeplejersker/radiografer, som ønsker kendskab til elementære ultralydfunktioner både teoretisk og praktisk.

Indhold: Ultralydfysik, anvendelse af en ultralydskanner, valg af transducer, Doppler og kontrast, introduktion til ultralydskanning i følgende områder: Abdomen (gastro, uro, retroperitoneum), vaskulær (vener, arterier), mamma, gyn/obs, skrotum, intervention (biopsi, drænage og ablation), ansamlinger/traumer (FAST), anæstesiologisk/thorax (FATE), hjerte, muskuloskeletal og hals. Plus 2 x 3 timers praktiske øvelser.

Kursusform: Foredrag og praktiske øvelser (hands-on på skannemodeller) med mulighed for at afprøve forskellige ultralydskannere.

CME: Kurset tildeles 18 CME-point og svarer til EFSUMB's level 1 kursus.

Yderligere oplysninger kan fås hos kursussekretær Kirsten Duun: ultralydradiologiskafdelingx.herlev-og-gentofte-hospital@regionh.dk

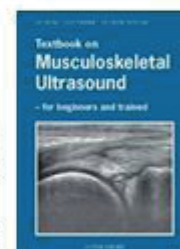
Tilmelding på www.duds.dk

21. Kursus i Muskuloskeletal Ultralyd

Kurset er godkendt af DUDS (Dansk Ultralyddiagnostisk Selskab) og giver 12 CME point.

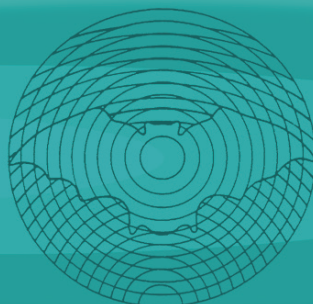
Tid:	22.-23. januar 2018
Sted:	Skejby Sygehus, Auditorium A
Målgruppe:	Radiologer, reumatologer, ortopædkirurger, praktiserende læger og eventuelt andre med interesse for muskuloskeletale lidelser. Der kræves ingen forhåndsviden inden for muskuloskeletal ultralyd.
Indhold:	Almen basal viden om muskuloskeletal ultralyd, herunder anatomi, fysik, teknik etc. Muskuloskeletale skader (overbelastningsskader/idrætsskader), reumatologi, bløddelstumorer, ultralydvejledt intervention og Doppler. Demonstration af undersøgelsesteknikker (inkl. "Hands on") og interventionsmetoder (ultralydvejledte aspirationer/injektioner).
Undervisere og kursusledere:	Overlæge Lars Bolvig, Røntgenafdelingen, Århus, Overlæge Ulrich Fredberg, Diagnostisk Center, Silkeborg. Overlæge Ole Schifter Rasmussen, Røntgenafdelingen, Randers.
Pris:	kr. 3.700. Prisen omfatter kaffe og forætning under mødet. Deltagerne sørger selv for overnatning.
Kursusbog:	Textbook on Musculoskeletal Ultrasonography - for beginners and trained, der er skrevet af de 3 kursusarrangører fungerer som kursusbog (vejl. pris kr. 385), men er ikke en forudsætning for deltagelse i kurset. Kursisterne får et E-learning program tilsendt ca. 1 måned før kurset. Det skal læses inden kursusstart, og det tager ca. 8 timer at gennemgå.
Tilmelding:	Skriftligt pr. e-mail: heidi.bjerre@santax.com Program om emner og forelæsere kan rekvireres ved kursussekretæren.
Tilmeldingsfrist:	30. december 2017 - Begrænset deltagerantal. Ved afmeldinger senere end 8. januar 2018 betales fuldt tilmeldingsgebyr

DUDS

Dansk Ultralyddiagnostisk Selskab

DUDS

Dansk Ultralyddiagnostisk Selskab